

El llenguatge

30/VI/1979

El mal temps

Els diversos noms amb què designem el mal temps varien segons les seves característiques i la seva localització geogràfica, sense, però, que es puguin fixar límits gaire precisos, ni en un sentit ni en un altre, per a cada cas.

Denominacions com tempesta, tempestat, temperi i temporal totes elles relacionades etimològicament amb el mot primitiu temps es poden usar indistintament en molts casos, però tempestat i sobretot temporal són especialment d'aplicació en el mar. Notem que en aquest medi el mal temps —la tempestat, el temporal...— pot consistir no únicament en una forta pluja acompanyada de llamps i trons sinó també en una agitació del mar causada per la violència del vent. N'hi ha que se senten temptats a rebutjar formes com tempestat i temporal anàlogues a les del castellà, a causa de l'existència de la forma més exclusiva tempesta —anàloga, però, a la del francès—, però aquest rebuig no té cap fonament.

Terra endins, especialment a la muntanya, són usades també denominacions com tamborinada i grop o gropada. La tamborinada, nom amb un clar valor descriptiu —derivat de tambor— suposa una forta tronada. El grop i la gropada solen tenir com a característica el fet de congriar-se sobtadament. Un memorable conte de Pous i Pagès, un dels millors que s'han escrit mai en català, duu el títol de La gropada i descriu com se'n congria una a la muntanya de l'Empordà amb una exactitud impressionant.

El llenguatge popular ha creat encara molts més noms amb què designar les perturbacions atmosfèriques. De la paraula pluja per exemple, existeixen cosa de vint-i-cinc sinònims, molts d'ells derivats de pluja mateix. Tanmateix, amb els que hem esmentat suposem que n'hi ha prou per a fer innecessària una forma inadmissible com «tormenta», força introduïda en el nostre llenguatge. En les informacions meteorològiques, sobretot, caldria que hom en prescindís rigorosament, així com del derivat «tormentos», en el lloc del qual es pot usar tempestuos.

Però convindria tenir també en compte l'expressió mal temps que es, de fet, una de les denominacions més populars, i que designa no únicament, d'una manera general, l'estat atmosfèric (dolent, es clar), sino que es usada, en certes frases, com a sinònim de tempesta o gropada: Si costa el mal temps, Ens va arrebregar el mal temps a mig camí. Aquests nous porten mal temps.

Albert Jane